

בית ספר לאודר
לממשל, דיפלומטיה
ואסטרטגיה

ברכות

שנת ההכרעות החשובות

פרופ' אלכס מינץ

דיקן

**בית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה
המרכז הבינתחומי הרצליה**

קצת נוסטלגיה...

כהכנה לדברי ברכה אלו עלעלתי בתיק
במשרדי הקרוי "כנס הרצליה הראשון"
הכולל מסמכים והתכתבויות בין נשיא
המרכז הבינתחומי, פרופ' רייכמן, מייסד
המכון ויושב ראש הכנס עד לשנה
האחרונה, פרופ' עוזי ארד, והדיקן המייסד
של בית הספר לממשל, פרופ' אהוד
שפרינצק זכרוננו לברכה, בתכננם את הכנס
הראשון.

מה שהרשים אותי במיוחד, הוא שעל פי
המסמכים דאז, בחזונם הם ראו כבר לפני
עשר שנים את מה שקורה כאן עכשיו בכנס
הרצליה:

כנס בינלאומי, מוביל במדינת ישראל ואחד
החשובים בעולם, העוסק בהיבטים השונים
של החוסן הלאומי והביטחון הלאומי,
אסטרטגי וצבאי, כלכלי, מדיני, חברתי
וערכי.

המרכז הבינתחומי

- כברת דרך ארוכה עשה המרכז הבינתחומי מהימים דאז.

- שבעה בתי ספר עם 5500 סטודנטים נהדרים, כולל יותר מ- 1200 סטודנטים מ- 74 מדינות מרחבי העולם.

- הבינתחומי יחודי גם באיכותו, בחזונו, בדרכו, ברוחו ובדרך בה הוא מנוהל.

בית ספר לאודר לממשל

הייחודיות של המרכז באה לידי ביטוי גם בבית ספר
לאודר לממשל:

• לדוגמא התכנית לדיפלומטים הזרים המשרתים
בישראל, בה מלמדים בכירי הבינתחומי.

• תוכנית מובילה במוסמך בממשל, מדיניות ציבורית
דיפלומטיה וחקר הטרור, אשר בה לומדים סטודנטים
המגיעים אלינו מסטנפורד, קולומביה, ברקלי,
אוקספורד, קמברידג ואוניברסיטאות מובילות אחרות.

שנת ההכרעות

פתיחת הכנס העשירי הוא יום חגיגי לכולנו.

**דומה שייחודיות כנס הרצליה העשירי הוא,
שהוא מתקיים במה שאני קורא:
שנת ההכרעות.**

ההכרעות

הכרעות שצריך לקבל בנושאים כמו:

• המשא ומתן המדיני: כן/לא? איזה מסלול?

באיזה מינון ובאיזה קצב?

• הנושא האירני: כמה זמן לחכות להטלת סנקציות משמעותיות? כן לתקוף, לא לתקוף? מה עוד לעשות?

החלטות

■ החלטות בכל הקשור לנושא החם של "שלום כלכלי", אשר ראש הממשלה נתניהו דיבר עליהם בהתלהבות בשנה האחרונה, ופרויקטים משותפים עם הפלשתינאים.

■ החלטות אמיצות בנושאי פנים בוערים כמו הפשיעה הגואה, האלימות והחינוך, נושאים שפשוט לא יכולים לחכות ודורשים הכרעות והחלטות.

קבלת החלטות

כחוקר קבלת החלטות בממשל ובמדיניות
חוץ, אני מודע כמובן לעובדה שישנן גם
חלופות (אלטרנטיבות), כמו:

להחליט שלא להחליט

לדחות ההחלטה

להחליט שלא מתקדמים

עלות - תועלת של אי-ההתקדמות

זה בסדר, אבל אך ורק אם שוקלים בכובד
ראש גם את מחיר אי-ההתקדמות.

בחינה יסודית של קשת החלופות
והשלכותיהן צריכה להיעשות על ידי מספר
גורמים לא תלויים וא-פוליטיים.

פרדוקס העוצמה

אי אפשר להתעלם ממה שמכונה בספרות
האקדמית פרדוקס העוצמה.

העיקרון שמעבר לנקודה מסוימת, יותר כח
לא בהכרח מוביל ליותר השפעה או חוסן.

בנקודה מסוימת זה דווקא יכול להתהפך
ואף לפעול כבומרנג נגדך.

הסיבה לפרדוקס העוצמה

כשהשחקנים בצד השני, שחלקם מלכתחילה
עוין אך חלקם לא, מתלכדים כולם נגדך.

זה קרה לישראל במלחמת לבנון הראשונה
ולאמריקאים בעירק.

נקודת השבר

לדעתי, אנו עומדים כרגע בנקודת שבר
והיפוך שכזה:

טורקיה מתקרבת לאיראן
סוריה לטורקיה ולאיראן
לבנון לסוריה

בדיוק כפי שפרדוקס העוצמה מנבא.

תהליך שרק ילך ויתעצם

מנקודה זו, התהליך בדרך כלל לא הפיך ורק מתעצם. זאת בשל התמריצים החיוביים של הצדדים השונים להתאחד כנגד השחקן עם מירב העצמה, על כן חייבים לבחון באם דריכה במקום (בזירה הסורית למשל), עדיפה על פני מהלך מדיני אמיץ, שישבש את התהליך.

שיטת הממשל בישראל והשלכותיה

לצערי, השיטה הקואליציונית אצלנו כמעט ולא מאפשרת בחינה רצינית של חלופות, בוודאי לא במישור המדיני.

השיטה כמעט מסנדלת ולכל הפחות תוחמת את מספר ואפילו סוג החלופות שמתוכן ראש ממשלה בישראל יכול לבחור, ולא משנה מאיזה מפלגה הוא בא, וזאת בניגוד למדינות רבות בעולם.

בעיה סטרוקטוראלית המשליכה על קבלת החלטות ומדיניות חוץ וביטחון

זו בעיה סטרוקטוראלית, ממשלית -
פוליטית חמורה אשר יש לה השלכות על
מה שהממשלה מנסה לעשות לא רק בזירה
הפנימית אלא גם במדיניות חוץ וביטחון.

הפרדוקס

הפרדוקס הוא, שכולם מודעים לעובדה
שהשיטה הקיימת מחלישה את החוסן
הלאומי, אך לא עושים דבר בנידון.

כמו שלגלות שיש סרטן ולחשוב שאם לא
נטפל בו זה יוביל לתוצאות טובות.

חסמים קואליציוניים – פוליטיים

במדיניות חוץ וביטחון

לא מתקבל על הדעת שהחלטות מדיניות
מכריעות, כאלו שיש להם רוב בציבור, לא
יתקבלו בשל חסמים קואליציוניים -
פוליטיים.

חייבים לשנות את השיטה.

המלצות עיקריות

בכנס "מה ראש הממשלה בישראל צריך לעשות במאה הימים הראשונים לכהונתו", שהתקיים אצלנו לפני מספר חודשים, הציע צוות ברשותי, ואשר כלל גם מומחים אחרים, מספר המלצות התקפות גם היום ובראשן:

המלצות עיקריות - המשך

· הליכה להסדר עם סוריה, שהוא יחסית
להסדר עם הפלשתינאים, קל יותר
להשגה,

שכן אין את שחקני הווטו כמו חמאס אצל
הפלסטינים והתנגדות מתנחלי יהודה
ושומרון בישראל. גם ראש אמ"ן התבטא
בחיוב לא אחת בנושא.

· אין לזלזל בכוונותיו ודבריו של הנשיא
אסד שהעמיד בפני ישראל שתי חלופות,

עלות - תועלת

ניתוח המגמות הגיאו-אסטרטגיות, מראה
שבעוכרנו לחכות.

כניסה למשא ומתן תאיץ תהליכים מדיניים, בטחונים,
כלכליים אזוריים חיוביים ותוריד הלחץ הבינלאומי
מישראל, כל זאת במחיר נסבל יחסית.

להאצת פרויקטים משותפים במסגרת קונספט
"השלום הכלכלי", יש בוודאי תועלת - עלות חיובית.

איראן

יש להקים במשרד ראש הממשלה או במשרד
לאיומים אסטרטגיים, מנהלת לטיפול בכל
ההיבטים הקשורים לנושא האיראני: המשפטי,
התעמולתי, הכלכלי-פיננסי, פוליטי, מדיני,
ביטחוני, אסטרטגי.

יש מה לעשות וצריך לעשות ומהר.
הבעיה והאיום האירני הם אמיתיים.

ברכות ותודות

כנס policy, מכון-מדיניות יוקרתי וחשוב
זה, שרבים מונים אותו בין הכנסים
החשובים בעולם, דורש מאמץ ארגוני רב.

אני מודה לאלוף (במיל.) דני רוטשילד וצוות
המכון למדיניות ואסטרטגיה על העבודה
הרבה שהשקיעו בהרמת כנס ייחודי בקנה
מידה כזה.